

Správa o prednáške sudcu Medzinárodného trestného súdu Nicollasa Guillou na Právnickej Fakulte Univerzity Komenského v Bratislave

Dňa 14. októbra 2024 sa na Právnickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave (ďalej len "PráF UK"), uskutočnila prednáška sudcu **Medzinárodného trestného súdu** (ďalej aj „MTS“), pána **Nicolasa Guillou**, na tému: **Aktuálne výzvy Medzinárodného trestného súdu pri upevňovaní princípov právneho štátu**.

Prednáška sa konala v rámci aktivity Francúzskeho ministerstva pre Európu a zahraničné veci ku **Dňu práva** s cieľom poukázať na dôležitú úlohu, ktorú zohráva právo v usporiadaní spoločnosti a spoločenských vzťahov. Samotná prednáška sa konala pod záštitou Francúzskeho inštitútu na Slovensku v spolupráci s Katedrou trestného práva, kriminológie a kriminalistiky Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave (ďalej len „katedra“). Prednášku otvoril **prof. JUDr. Jozef Čentěš, DrSc.**, vedúci katedry, ktorý privítal prítomných a priblížil účel prednášky v rámci napĺňania princípov právneho štátu. Úvodný príhovor predniesol J. E. pán **Nicolas Suran**, dezignovaný veľvyslanec Francúzskej republiky v SR, v ktorom zvýraznil, dôvody zriadenia MTS, v roku 1998, Rímskou zmluvou, ktoré bolo významnou udalosťou v medzinárodnom právnom poriadku. Poukázal aj na aktuálnu situáciu na Ukrajine, ako aj na konflikt na blízkom východe spáchaný teroristami Hamasu, ktoré sa medzinárodného trestného súdnictva týkajú.

V rámci prednášky sa sudca Guillou venoval piatim aktuálnym výzvam, ktorým aktuálne MTS a medzinárodná spravodlivosť čelí :

1. **Hybridizácia:** Ako môžeme vytvoriť skutočne hybridný model?
2. **Efektívnosť:** Ako môžeme byť rýchlejší a efektívnejší?
3. **Technologizácia:** Ako sa mení výskyt automatických zbraní vo vojne a ako sa bude ďalej meniť medzinárodná spravodlivosť, resp. súdnictvo?
4. **Digitalizácia dôkazov:** Ako sa mení dynamika v dokazovaní?
5. **Fragmentácia:** Ako môžeme zabezpečiť spravodlivosť vo svete, ktorý je čoraz viac rozdelený?

K jednotlivým výzvam MTS sudca Guillou uviedol nasledovné:

1. **Hybridizácia-dvojkolajnosť-** V trestných kódexoch na národnej úrovni sú spravidla detailne vymedzené právomoci a povinnosti orgánov činných v trestnom konaní (ďalej len „OČTK“) a súdov. Na úrovni MTS, kde právnym základom je Rímsky štatút, ktorý nie je tak detailný, ako napr. Trestný poriadok v podmienkach SR, nenájdeme presne vymedzené postupy MTS. Medzinárodné trestné súdnictvo sa vyznačuje sčasti dvojkolajnosťou. Tá sa prejavuje najmä v týchto atribútoch:
 - i) angloamerický systém (common law) a kontinentálny právny systém,
 - ii) medzinárodné právo a trestné právo,
 - iii) retributívna alebo restoratívna justícia,

iv) dva druhy sudcov na MTS.

Na úrovni medzinárodného trestného súdництва sa môžeme stretnúť s prvkami dvoch právnych systémov. Ak porovnáme kontinentálny a angloamerický systém (trestného) práva, nájdeme niekoľko podobných prvkov, ale aj viac odlišných. Napr. pri kontinentálnom systéme ide o svedkov, ktorý často začína vypočúvať súd. Pri systéme common law, strany vypočúvajú svedkov. Sudca Guillou konštatoval, že činnosť na MTS kombinuje a aplikuje dva právne systémy. Uviedol tiež, že sudca musí byť pri svojej práci obozretný, musí mať otvorenú myseľ a nesmie na medzinárodné trestné spory nahliadať cez prizmu národného práva. Podľa čl. 36 Rímskeho štatútu, sa sudcovia MTS delia na tzv. typ A a typ B. Sudcovia typu A sú sudcovia, ktorí vykonávali sudcovskú prax. Na druhej strane, sudcovia typu B, sú akademici, diplomati, profesori a pod.. Od toho, z akého prostredia sudca je, sa následne odvíja aj jeho pohľad na interpretáciu a aplikáciu práva. Sudca Guillou uviedol ako príklad, prístup k odlišným stanoviskám sudcov k rozhodnutiam. Zatiaľ čo sudcovia z akademickej pôdy sú za odlišné stanoviská, sudcovia z praxe ich vnímajú ako oslabenie rozhodnutia. Dvojkoľajnosť vníma aj v súvislosti s cieľom samotného konania pred MTS. Prichádza do úvahy využitie retributívnej, ale aj restoratívnej justície. Či má byť cieľom dosiahnutie spravodlivosti v zmysle náležitého potrestania páchatela alebo dôkladné zistenie pravdy a pomoc obetiam? Tento proces je zložitý, pretože je potrebné hľadať rovnováhu medzi dosiahnutím spravodlivosti a dôsledným skúmaním všetkých aspektov prípadu. Otázka odškodnenia pre obeť je ďalšou výzvou: mali by sme sa zamerať na individuálne práva, kolektívne práva alebo reparácie kultúrnych objektov a obnovu komunít? Všetky tieto aspekty hybridizácie, resp. dvojkoľajnosti je nevyhnutné zohľadňovať pri zabezpečovaní spravodlivosti na úrovni MTS. Dôležité je vytvoriť spoločnú kultúru na medzinárodnej úrovni a dosiahnuť spravodlivosť.

2. Efektívnosť- Nato aby činnosť MTS bola efektívnejšia a rýchlejšia, je podľa sudcu Guillou, kľúčové byť konzistentný. A to najmä v tom zmysle, že by sa na úrovni MTS nemal súd venovať každej právnej otázke, o ktorej už raz rozhodoval. Pre efektívnosť je dôležité, aby súdy neprehodnocovali predchádzajúce rozhodnutia pri nových prípadoch, pretože to predlžuje proces a zároveň to môže spôsobiť chaos. Doplnil, že konania na MTS sú časovo aj finančne nákladné a niekedy sa rozhodne až po 20 rokoch od spáchania skutku. Ďalšou výzvou pre MTS a jeho efektívnosť je aj tzv. *povinnosť sprístupňovania dôkazov*. Strany nemajú totiž jeden spis ako celok k prípadu. Každá strana má svoje dôkazy a ostatné strany majú právo, si konkrétne dôkazy vyžiadať. Prokuratúra musí poskytnúť dôkazy, ktoré sú v prospech obhajoby. Tento proces býva dlhý a komplikovaný, navyše súdne spisy majú aj desiatky tisíc strán. Je nevyhnutná lepšia sumarizácia dôkazov a využitie umelej inteligencie.

3. Technologizácia- Vojenské technológie sa rýchlo vyvíjajú a čoraz častejšie sa používajú nové druhy zbraní, ako sú drony prepravujúce výbušniny a pod.. V tejto súvislosti sudca Guillou zvýraznil potrebu vysporiadať sa s otázkou, že *kto má niesť zodpovednosť* za konanie týchto zbraní, či je to výrobca, programátor, prípadne veliteľ? Právna úprava musí na tento vývoj adekvátne reagovať, tak aby bolo možné zabezpečiť spravodlivosť a zároveň aj využiť tieto technológie, ktoré by mohli slúžiť ako dôkazy v konaní. V tejto súvislosti je potrebné tiež zvážiť účinnejšie *vyvodenie trestnej zodpovednosti právnických osôb* na medzinárodnej úrovni, pretože právnické osoby zohrávajú vo

vojne čoraz väčšiu úlohu. Preto je dôležité, aby bol právny rámec dostatočne flexibilný na pokrytie možnosti vyodenia trestnoprávnej zodpovednosti voči páchatelom.

4. Digitalizácia dôkazov- Kým v 90. rokoch prevládali svedecké výpovede a správy, dnes máme možnosť zaznamenávať zločiny pomocou videí, fotografií a satelitných snímkov. Povaha dôkazov sa mení a vyvíja, preto je potrebné byť otvorený k moderným technologickým výzvam. Z pozície sudcu je nutné verifikovať a lokalizovať dôkazy, pretože sa stretávame s tzv. *deepfake videami*, ktoré sú len ťažko rozoznateľné. Problémom sú taktiež rôzne *dezinformácie*, ktoré sa v spoločnosti šíria extrémne rýchlo. Sudca Guillou uviedol, že je nevyhnutné byť ako sudca obozretný, kreatívny, mať otvorenú myseľ a najmä vôľu presadzovať spravodlivosť.

5. Fragmentarizácia-rozdeľovanie- V súčasnosti vidíme svet, ktorý je čoraz viac rozdelený, s nárastom deglobalizácie a napätia medzi Východom a Západom. Južné krajiny si žiadajú väčšiu reprezentáciu a kritizujú dvojité štandardy v aplikácii medzinárodného práva, pričom sa cítia ignorované. Na národných úrovniach existuje polarizácia medzi rôznymi skupinami obyvateľstva. V oblasti súdnictva je však dobrou správou, že v súčasnosti sa posúva hranica medzi národnými a medzinárodnými súdmi, čo znamená, že sa zvyšuje spolupráca medzi nimi. Rozdelenie spoločnosti sa nepochybne týka aj činnosti MTS a medzinárodnej spravodlivosti ako takej. Preto je pre MTS výzvou, ako k tomu pristúpiť. V tejto súvislosti sudca Guillou zvýraznil potrebu zapojenia obetí a občianskej spoločnosti do vyšetrovania.

Na záver prednášky prítomní členovia katedry poďakovali sudcovi Guillou za inšpiratívnu prednášku a vecné zodpovedanie položených otázok. Osobitne poďakovali **J. E. Nicolasovi Suranovi**, dezinovanému veľvyslancovi Francúzskej republiky v SR a francúzskym diplomatom za spoluprácu a spoluorganizovanie prednášky. Vysoká účasť na prednáške svedčí o správnosti zamerania činnosti PraFUK, ktorá v rámci vzdelávacieho procesu mladej generácie budúcich právnikov venuje stálu pozornosť napĺňaniu princípov právneho štátu.

prof. JUDr. Jozef Čentéš, DrSc.
Mgr. Sára Zsemlyová

